שיש להם בית אחיזה ניטלין בשבת ואמר רב יהודה בר שילא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן והוא שיש תורת כלי עליהן וכי תימא הכא נמי דאיכא תורת כלי עליו ומי בעי רשב"ג תורת כלי עליו והתניא חריות של דקל שגדרן לשם עצים ונמלך עליהן לישיבה צריך לקשר רשב"ג אומר אין צריך לקשר רבי יוחנן סבירא ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא דרש רבי יצחק נפחא אפתחא דריש גלותא הלכה כרבי אליעזר מתיב רב עמרם ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת א"ל [אביי] מאי דעתיך משום דקתני סתמא נגר הנגרר נמי סתמא היא ואפ' הכי מעשה רב: **מתני'** (כל) כיסוי הכלים שיש להם בית אחיזה ניטלין בשבת א"ר יוסי בר"א בכיסוי קרקעות אבל בכיסוי הכלים בין כך ובין כך ניטלין בשבת: **גמ'** אמר רב יהודה בר שילא א"ר אסי א"ר יוחנן והוא שיש תורת כלי עליהן דכ"ע כסוי קרקעות אם יש להן בית אחיזה אין אי לא לא כסוי הכלים אע"ג דאין להם בית אחיזה כי פליגי בכלים דחברינהו בארעא מ"ס גזרינן ומ"ס לא גזרינן לישנא אחרינא כי פליגי בכיסוי תנור מר מדמי ליה לכיסוי קרקע ומר מדמי ליה לכיסוי כלים:

הדרן עלך כל הכלים

מפנין אפילו ארבע וחמש קופות של תבן ושל תבואה מפני האורחים ומפני בטול בהמ"ד אבל לא את האוצר מפנין תרומה טהורה ודמאי ומעשר ראשון שניטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שנפדו והתורמוס היבש מפני שהוא מאכל לעזים אבל לא את הטבל ולא את מעשר [ראשון] שלא נטלה תרומתו ולא את מעשר שני והקדש שלא נפדו ולא את הלוף ולא את החרדל ר' שמעון בן גמליאל מתיר בלוף מפני שהוא מאכל עורבין חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדים אם התקינן למאכל בהמה מטלטלין אותן ואם לאו אין מטלטלין אותן: **גמ'** השתא חמש מפנין ארבע מיבעיא אמר רב חסדא ארבע מחמש (איכא דאמרי ארבע מאוצר קטן) וחמש מאוצר גדול ומאי אבל לא את האוצר שלא יתחיל באוצר תחלה ומני רבי יהודה היא דאית ליה מוקצה ושמואל אמר ארבע וחמש

כדאמרי

שיש להן בית אחיזה. בית יד: ה"ג **ואמר רב יהודה והוא שיש תורת כלי עליהן.** שהכיסוי ראוי לתשמיש (א) עצמו הוא דניטלין בשבת ואם אין תורת כלי עליו לא אמרינן כיסוי כלי הוה כלי. ודלתות שידה תיבה ומגדל דתנא מתני' (ס) ניטלין יש תורת כלי עליהן דראויין לישב עליהן ולתת עליהן מזונות לקטן ולקמן מפרש אמאי בעינן בית אחיזה הואיל ותורת כלי עליהן. אלמא לרבי יוחנן מידי דליכא תורת כלי עליו לא מטלטלין והאי קנה מאי תורת כלי עליו איכא אי משום דפותח ונועל בו אין זו תורת כלי עליו אלא תורת בנין: **וכ"ת הכא נמי דאיכא תורת כלי עליו.** שראוי להפך בו זיתים או לפצע בו אגוזים (ב): (**תורת כלי עליו.** אפי' אינו ראוי לדבר אחר): **סבירא ליה כוותיה בחדא.** דמתוקן ואע"פ שאינו קשור: **ופליג עליה בחדא.** דבעי תורת כלי: **הלכה כרבי אליעזר.** דבעינן קשור ותלוי: **מדבריהם למדנו.** בפ' בתרא (פ) בימי אביו של ר' צדוק ובימי אבא שאול בן בטנית שפקקו את המאור בטפיח וקשרו את המקידה בגמי לידע אם יש בגיגית פותח טפח והתם מפרש לה. וקתני מדבריהם למדנו: **שפוקקין.** את המאור בדבר שאינו קשור ותלוי: **וקושרין.** קשר שאינו של קיימא לכתחלה: **ומודדין.** מקוה ומטלניות: **מאי דעתיך.** דמותבת לרבי יצחק נפחא מהא מצי לשנויי לך הא מני רבנן היא. ואי משום דקתני לה סתמא מותבת ליה דמדסתם לן כרבנן הלכתא כוותייהו: **נגר הנגרר נמי סתמא.** קתני לה וסתם לן כהא כרבי אליעזר דאסור: **מעשה רב.** למילף מיניה דכיון דסמיך למיעבד עובדא לקולא ש"מ הלכתא היא: **מתני' כיסוי קרקע.** כגון כיסוי בור ודות דהוי כבונה אי לאו דמוכחא בית אחיזה דילה דלמשקיל ולאהדורי עביד: **גמ' א"ר יוחנן והוא שיש תורת כלי עליהם.** דכיסויין הללו חזו לתשמיש דעלמא אבל כיסוי כלי לא אמרינן כלי הוא: **ודכ"ע.** משום דאוקמא ר' יוחנן בשיש תורת כלי עליהן אצטריכא ליה למימר דכי פליגי רבנן בכלים דחברינהו בארעא פליגי דאילו כלים דעלמא אע"ג דלית להו לכיסוייהן בית אחיזה מיטלטלי דכיון דאיכא תורת כלי עליהן קיימי מה לי איכא בית אחיזה מה לי ליכא בית אחיזה אלא בכיסוי כלים המחוברים לקרקע כגון תנור וכירים הוא דפליגי משום דדמו במקצת לכיסוי בור ודות וגזרינן הני אטו הני:

הדרן עלך כל הכלים

מפנין. אם צריך למקומן להושיב שם אורחים להסב בסעודה או תלמידים לדרשה ולא חיישינן לטרחא דשבת: **אבל לא את האוצר.** מפרש בגמרא: **מפנין תרומה טהורה.** כלומר ומהו מפנין דבר הראוי כגון אלו. תרומה טהורה דחזי לבהמת כהן (ע) אבל תרומה טמאה לא דאפילו לבהמת כהן לא חזיא בשבת דאע"ג דבחול חזיא כדתניא בכל שעה בפסחים (דף לג.) שאם רצה כהן מדליקה לפני הכלב בשבת וביום טוב לא חזיא דזו היא ביעורה מן העולם או להיסק או לבהמה ואין מבערין תרומה טמאה וקדשים טמאין ביום טוב כדתנן (לעיל דף כג:) ואין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב ואוקימנא (פ) טעמא משום דאין שורפין קדשים ביום טוב: (ג) **לוף.** מין קטניות שאינו ראוי אף לבהמה: **לעורבין.** כגון עשירים שמגדלין עורבין לגדולה: **ורדים.** מין קנים הם שמגדלים בשבן רכים ואוכלים אותם: **גמ' ארבע מחמש.** אם לא היה שם אלא כשיעור ה' קופות לא יפנה אלא ד' מהם שאסור לגמור את האוצר דילמא חזי גומות בקרקעיתו ומשוי להו: **מאוצר גדול.** ואם יש הרבה אין מפנין אלא חמש דחיישינן לטירחא: **מאי אבל לא את האוצר.** שלא יגמור את האוצר לא מצית אמרת דהא מרישא שמעינן ארבע מחמש: **תחלה.** אם לא התחיל בו להסתפק ממנו כבר למאכלו או למאכל בהמתו דאם כן הוה ליה מוקצה ומתניתין רבי יהודה היא:

כדאמרי

וכי תימא הכא נמי דאיכא תורת כלי עליו. פי' בקונטרס שיהא ראוי לעשות שום תשמיש אחר ואין נראה לר"ת כי למה יש לנו להצריך שלדבר אחר יהא ראוי כיון שראוי לדבר זה אלא נראה לר"ת דה"פ דאיכא תורת כלי עליו שתיקנו ועשה בו מעשה והכינו לכך שמאחר שלכך תיקנו והכינו לכך יש תורת כלי עליו אפילו אינו ראוי לדבר אחר כמו חריות של דקל שאינן ראוין לשום תשמיש אלא לישיבה אף על פי כן (ד) יכול להכניס ולטלטלם בשבת ואבנים נמי אמרינן לעיל לאו ושיפשפו ועוד אי תורת כלי עליהם ממש צריכא למימר דכלי ניטל לצורך גופו והא דאמרי' בעירובין (ד' קב.) נגר הנגרר עשה לו בית יד מהו א"ל בוכנא קאמרת פירוש ושרי לאו משום דאי לא הוה כבוכנא ע"י הבית יד הוה הוה אסור דאפילו לא חזי למילתא אחריתי כיון שתקנוהו בידים לכך היה מותר אפי' בלא בית יד אלא נראה לר"י דהתם מיירי בנקמז דאסור לעיל מיני' בסמוך משום דמיחזי כבונה פי' שנועץ הנגר בתוך הנקב שבמפתן עד (ה) בתוך הארץ כדפירש בקונטרס התם ועלה קאי הא עשה לו בית יד באותו נגר שנקמז אי נמי שמואל לטעמיה דסבר דטעמא דרבי יהודה משום בנין אפילו בלא נעילת נגר בארץ וכן נראה יותר כי נקמז אין פתרונו נעילה בארץ אלא דומה שהוא מעין נשמט רק שאינו נשמט ממש כדמוכח בברייתא שהביא למעלה דקתני נגר אם נשמט כולו אסור נקמז מותר רבי יהודה אומר נקמז אע"פ שאינו נשמט ולא נודע פירוש נקמז היטב ובירושלמי גרסינן נגר דר' אליעזר הוה קטיר בגמי נשמט אסור נקמז רבי יעקב בר אחא מורה כראשי אצבעותיו (ו):

ומדבריהן למדנו שפוקקין ומודדין. ואע"ג דטפיח לא מבטל ליה כמו פקק כדאמרי' בפרק הישן (סוכה דף כח.) גבי סדין איכא למימר דמבטל ליה טפי מסדין ולא מצי למימר נמי פקק דמאור שאני כדאמרי' בשילהי מכילתין (ד' קנז:) גבי מדידה דהתם לא הוי איסור כל כך אלא משום דהוי כעובדא דחול אבל פקק דמשום תוספת אהל דדמי לבנין ליכא למישרי משום מצוה:

הדרן עלך כל הכלים

מפנין ארבע וחמש קופות. בירושלמי מפרש כמה שיעור קופות כההוא דתנינן (ו) שלשה קופות של שלשה סאין:

של

עין משפט נר מצוה

מה א ב ג מיי' פכ"ה מהלכות שבת הלכ"ג טוש"ע או"ח סימן שח סעיף י:

א ד ה מיי' פכ"ה מהל' שבת הלכה ג ופכ"ו הלכה טו סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שלג סעיף א:

◆

מוסף רש"י

חריות. ענפים קשים כען מסקוקיות שבדלות של לולבין ונפלו עלין שלהן קרי להן חריות (לעיל ג:), שגדרן לעצים. שחתכן להיסק (לעיל קכה:): כל לקיטת תמרים קרי גדירה (לעיל ג.). צריך לקשר. מע"ש (לעיל קכה:): לקשרם יחד מבעוד יום להיכירא שלישיבה עומדים, ואם לא קשרם יחד אסור לטלטלן למחר, דלא סגי יחוד במחשבה (לעיל נ.). ומודדין. להתלמד על דבר הוראה (לעיל קנז.).

הדרן עלך כל הכלים

מפני האורחים. שאין לאכול ואין מקום להסב, ומפני בטול בהמ"ד. שאין לתלמידים מקום לישב (ביצה לה.). ולא את הלוף ולא את החרדל. מטלטלין בשבת, שאינם ראויים היום, לא זה לאכול ולא זה לשחון. לוף מין קטניות ואינו ראוי לאכול כשהוא חי ואפילו לעופות (ב"מ קיג.).

◆

רב נסים גאון

פרק שמונה עשר מפנין ר' יהודה היא דאמר מוקצה. ור' שמעון לית ליה מוקצה. אצל כל פחמא (עיקר כל זה) בפרק במה מדליקין, וכבר פירשנו זה בפרק יציאות השבת.

◆

רבינו חננאל

שמעינן ליה דבעי תורת כלי. ואוקימנא בקנה שהתקינו להיות נועל ופותח בו בדאיכא תורת כלי עליו ובהא א"ר יוחנן הלכתא כרשב"ג, אבל בחריות של דקל שגדרן לעצים דשרי רשב"ג בלא קישור לא סבר לה ר' יוחנן כוותיה, ועליהן אמר, ר' יוחנן סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא. דרש ר' יצחק נפחא אפתחא דבי ריש גלותא הילכתא כר' אלעזר שאין פוקקין אלא אם הוא קשור ותלוי. ואותבה ר' עולא מהא דתנן בסוף שבת מדבריהן למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת. א"ל אביי ל"ב עזרא למה אותביתיה ביהא מפני שהיא שנויה סתם, וקיי"ל הלכה כסתם משנה, נגר הנגרר נמי סתמא היא והיא שנויה סתם אליבא דר' אלעזר. ושני ליה אע"פ דהא סתמא והא סתמא, הא סתמא דפוקקין ומודדין וקושרין בשבת עבדו בה עובדא ומעשה רב הוו הלכה למעשה. והילכתא כחכמים ונדחה דרישא דר' יצחק נפחא. ואמרינן בתלמוד א"י א"ר יוחנן אתיא יחידאה דהכא סתמא דתמן ויחידאה דתמן בסתמא דהכא. פי' יחידאה דהכא דהוא ר' אלעזר דפקק הילון בסתמא דנגר נגרר. (ויחידאי דנגר הנגרר) דהוא ר' יהודה בסתמא (דפקק הילון), וחכ"א בין כך

מסורת הש"ס

א) לעיל נ. [ודף קכה:], ב) לקמן קנז., ג) [לעיל כח. וש"נ], ד) רש"ל מ"ז וכן בפי' ליתא, ה) גילה לה:, ו) [שם לו.], ז) פ"ל לעזים, ח) [עי' תוס' לקמן קכח. ד"ה אבל], ט) [ב"מ קיג.], י) [עי' תוס' לקמן קכח. ד"ה רשב"ג], כ) [עי' תוס' לעיל מ: ד"ה השתא ע"ש דהעתיקו אמר רב חסדא ד' מאוצר קטן ה' מאוצר גדול], ל) ל"ג בר"ף וירש"ל, מ) [לעיל קכג:], נ) ס"א ל"ג ומ"כ שלפני רש"י היה הגירסא בגמרא אמר ברייתא דחריות אלמא לא בעי רשב"ג תורת כלי עליו ותלין רש"י בזה, ס) [דף קנז.], ע) כת"י: דחזיא לבהמה, פ) [שם כד:], צ) [בשקלים פ"ג מ"ב].

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ה"ג וכו' לתשמיש לעצמו הוא: (ב) ד"ה וכ"ת הכא וכו' אגוזים הס"ד ואחר כך מ"ה אין צריך לקשר אלמא דאיכא תורת כלי עליו: (ג) רש"י ד"ה לוף מו"מ. ונ"ב ס"א תורמוס: (ד) תוס' ד"ה וכי תימא וכו' אלא לישיבה אעפ"כ. נ"ב יעי' במהרש"ל: (ה) בא"ד עד לתוך הארץ: (ו) בא"ד מורה כראשי אצבעותיו כזה V:

◆

רבינו חננאל (המשך)

ובין כך פוקקין בו. כל כסויי הכלים שיש להן בית אחיזה ניטלין בשבת. א"ר יוסי בר"א בכסויי קרקעות וכו'. א"ר יהודה בר שילא א"ר אסי א"ר יוחנן והוא שיש תורת כלי עליהן. ואמרינן כולי עלמא בכסויי קרקעות אם יש להן בית אחיזה שרי ואי לא אסיר לטלטלן, כגון כסויי הבארות וכסויי הדות וכיוצא בהן. כסויי כלים, כגון כדות ופיטסים וכיוצא בהן, אע"פ [שהן] [שאין] להן בית אחיזה מותר לטלטלן לגלותם ולכסותם. כי פליגי בכסויי כלים ותיברן בקרקע, ר' יוסי לא גזר ות"ק סבר גזרינן, והלכתא כוותיה.

הדרן עלך פרק כל הכלים

פרק שמונה עשר

מפנין אפילו ד' וה' קופות של תבן. פי' מפנין, מעתיקין התבואה ממקום למקום, מלשון וצוה הכהן ופנו את הבית. אקשינן על משנתינו, השתא ה' מפנין ד' מיבעיא. ופריק רב חסדא ארבע מחמש וחמש מאוצר גדול, ומאי אבל לא את האוצר שלא יתחיל באוצר תחילה, ומני רבי יהודה היא דאית ליה מוקצה. ובא שמואל ופריק פירוק אחר ודברים [נ"א: ודבריו] פשוטים הן. אבל סוגיא דשמעתא כרב חסדא, דמתניתא סתמא תנן כוותיה, שאין מתחילין באוצר תחילה, ולא בתבואה צבורה, ומדבעא רב נחומי כמה שיעורי תבואה צבורה ותנא כמה שיעור תבואה צבורה לתך, ש"מ דהילכתא כהני מתניתא [מרן קשיתינן] [נ"א: דשקלינן וטרינן] לפרושי טעמייהו. ויש מי שאומר הילכתא כשמואל דמוקים למתניתין כרבי שמעון דלית ליה מוקצה והילכתא כוותיה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones